

F₇ictiunea

nr. 53, 26 noiembrie 2022
Săptămânal de cultură

OPTm

Ștefan Firică poate
fi văzut în holul
Facultății de Litere,
alături de studenții
lui, mai ales în
zilele de miercuri,
când spre seară,
are întâlnire cu un
Van Gogh. Autentic.

Zenob

Filologul citește o cantitate apreciabilă de cărți...
de rușine.

Director de număr: Cristina Bogdan

Dream-team-ul revistei literare...

Ciprian Handru

Am dat recent de un text semnat de Adrian Mureșan, profesor din preuniversitar foarte apreciat, aflat în admirația mea. Asumat ludic în aparență, articolul publicat în *Observator cultural*, devine în multe privințe părtinitor, având în vedere că e colaboratorul celor lăudați. Autorul descrie viața noastră literară cea de toate zilele prin raportare la fotbal și la relațiile de joc.

În mare parte, este întocmit un scurt istoric al criticii de întâmpinare din cele „mai vizibile publicații literare, în print sau online, din ultimii zece ani“, conchizând c-un *dream-team* al crticilor. Așadar, primul 11 devine primul 13, întrucât tabela de joc și-a modificat puțin proporțiile. Poate era binevenită și o bancă de rezerve☺.

Nu intri în canon, ci prinzi primul 11. Te întrebi atunci dacă aceasta poate fi o nouă formă de limbaj sau de sensibilitate pentru a (re)întocmi canonul. Rămâne ca timpul să decidă dacă o abordare atât de restrictivă va fi validată. Textul ridică semne de întrebare cu privire, în special, la obiectivitatea afirmațiilor, însă, efortul de a documenta activitatea criticii de întâmpinare din ultimul deceniu merită apreciat.

Dacă ar fi să realizăm un prim 11 al revistelor, în funcție de activitatea criticilor de întâmpinare, *Observator cultural* ar ocupa, potrivit textului, mai multe poziții: de antrenor, de arbitru, de portar, de fundaș, de mijlocas, de atacant etc. Îți și vedem pe colaboratorii revistei alergând în echipament de sport pe un imaginar teren al literaturii. În ton cu atmosfera unei gazete sportive, remarcă vine și pe fundalul unui articol citit acum vreo 2 ani pe site-ul Digi Sport, în care Zlatan Ibrahimović întocmea o echipă ideală, dacă vă mai aduceți aminte, în care el apărea de 11 ori, inclusiv la rubrica arbitru și antrenor, echipa fiind denumită „Ibra FC“.

Sursa: <https://www.digisport.ro/fotbal/serie-a/zlatan-ibrahimovic-si-a->

construit-echipa-ideala-nicio-surpriza-954942.

Revenind, în imediata apropiere a *Observatorului*... d-l profesor plasează *Dilema Veche* pentru că „mergem pe aceeași linie“. Urmează după aceea, din punctul meu de vedere, una dintre părțile cel mai bine realizate, dedicate „unui caz mult mai dificil“ – *România literară*. Se pune accentul pe două perioade distincte din istoria redacțională. Ar putea fi aici pârgurile necesare pentru un viitor studiu mai amplu despre cum poate funcționa o revistă – despre rolul și mecanismele de funcționare –, pornind chiar de la anumite ideologii angrenate în relațiile de joc redacțional.

Celelalte reviste nu beneficiază de analiză atât de aplicată ori fotbalistică, exceptând cazul revistei *Cultura*, ci articolul trece la critica impresionistă. Printre altele, în categoria *sosirilor*, cu o serie de nume noi, sunt abordate și *Vatra*, *Steaua*, *Echinox*, *Timpul* etc. plus revista *Opt Motive*, care publică cronici „inegale“, alături de *Convorbiri literare* sau *revistele de provincie*, după cum ni se spune explicit în diferite locuri ale textului. Aici s-ar fi impus o completare fotbalistică, pentru a rămâne în ton – e bine totuși că în campionatele de fotbal, recent și în cel românesc, s-a implementat sistemul de asistență video sau VAR. În aceste condiții, sigur vom descoperi mai

exact că peste tot se publică inegal, iar cartonașul galben sau cel roșu este acordat de multe ori pe nedrept. Ține de subiectivitate? De tensiunea meciului? De echipa favorită? etc.

Deși amplu și scris cu atâta implicare, articolul uită că autorii de cronică ai anilor trecuți au cam rămas fără operă. Dacă aruncăm o privire peste numele propuse, puțini au trecut proba confirmării critice, unii oprindu-se la a-și republica aceleași cronici din periodice, alții la interpretări pe un material deja adunat la multe mâini.

Dar esența este alta, domnule profesor, în acești ultimi zece ani, cronică de întâmpinare s-a mutat în zona atât de fertilă a influențelor, încât mulți dintre elevii dumneavoastră, liceeni cu lecturi importante, au devenit adevărați cronicari, unii dintre ei cititori și analiști mai atenți decât criticii atestați de revistele cu bani.

Pe de altă parte, așa restrânsă, exegeza literară a continuat, în special prin universitari fără grupuri gălăgioase în jur. Și-aș numi aici doar școala clujeană, la care ne-am format amândoi, prin profesori ca Ioana Both, Horea Poenar, Mihaela Ursa, Ruxandra Cesereanu, Călin Teuțișan și mulți alții, ale căror cărți și uneori cronici, n-au ignorat niciodată literatura recentă.

Victor Gingiu

Critică și desfătare

Adelina Traicu

Într-o lume care ne cere zeci de *task-uri* de îndeplinit zilnic, în care dacă nu ajungi să consumi informație din surse cât mai diverse și concise totodată, mă simt vinovată de alegerea articolelor scurte, comprimate, aflate în totală opoziție exegetelor kilometrice care, pentru a vorbi despre un roman proaspăt apărut, simt nevoia de a porni de la primul roman românesc apărut vreodată. Opțiunea se bazează și pe faptul că doresc să ajung la cât mai multe păreri diverse (și provocatoare) despre literatură, pe care să ajung să le dezbat, combat și clasez în propria mea ierarhie. În ceea ce privește conținutul, discuțiile despre autor mă interesează doar dacă aduc un plus de relevanță lecturii, dacă relațiile făcute sunt inseparabile de lumea ficțională, căci altfel nu ar face decât să umple în van golurile.

Ce citesc? Consider că viața mea de cititoare ar fi alta, mai urâtă și seacă, fără platformele dedicate literaturii: *Goodreads* pentru că este locul unde neglijența și starea de haos a lecturilor mele prinde o ordine cronologică și valorică; secțiunile de *booktube* și *bookstagram* de pe rețelele de socializare

aferente, unde ai parte de o infinitate de recomandări și opinii despre cărți și, în final, *Voxa*, pentru completarea în variantă audio a cărților din biblioteca mea și, evident, a comodității cititului.

Cu presa literară am o relație de *love-hate* care urcă și coboară, însă citesc cu admirație *Scena9*,

Observator cultural și *Vatra*, unde cronicile de carte îmi par adaptate noilor generații și noii lumi care se construiește sub ochii noștri, iar *Ficțiunea OPTm* surprinde prin deschiderea către noua literatură.

Dacă ar fi să numesc trei oameni pe care-i citesc aceștia ar fi Teona Farmatu, Elena Vlădăreanu, Mihai Iovănel. Iar când vine vorba despre cărți, ei bine, cartea valoroasă de literatură nouă ar trebui să fie un mix cu toate acestea, pentru a putea răspunde la cerințele actualității, o societate schizoidă identitar care simte nevoia (sau sunt doar eu) de a se putea regăsi în concepte, în pasaje memorabile, dar și în „eroi” conformiști sau contestatari. Totuși, dacă ar trebui în cele din urmă să numesc un singur lucru, atunci acela ar fi ideea, osia stabilizantă a lecturii, cea care mă poate provoca la a gândi cât mai mult în și despre carte.

Ioana Hodor: consum multe articole de jurnalism narativ

În general, citesc multe articole de jurnalism narativ, de tipul celor din *Decât o Revistă*. Îmi plac și eseurile, și cronicile, dacă sunt bine scrise și mai ales dacă au o notă personală, din care să descopăr câte ceva din autorul lor. Când vine vorba despre cronici, le apreciez pe cele care deslușesc detaliile semnificative din texte, care le oferă o semnificație și care construiesc (sau deconstruiesc, după caz) structura organică a textului analizat. Cred că o critică bună are puțin din toate – rezumat, opinie personală, teorie, dar și direcții de lectură.

Dintre revistele literare din țară voi menționa *Dilema Veche* și *Observator Cultural*, însă pentru mine un punct de referință este *The New Yorker*, care mi se pare că oferă materiale de calitate și păreri avizate pe subiectele care mă interesează.

Mă farmecă stilul lui Bogdan-Alexandru Stănescu și cel al lui Marius Chivu (de pe blogul Litera), însă niciun discurs nu îl întrece, pentru mine, pe cel al lui Alberto Manguel, deși el scrie mai mult despre istoria lecturii și a cărții ca obiect, construind o pânză fascinantă de referințe literare și culturale care desfată orice minte deschisă înspre cunoaștere.

Și-aș încheia cu un citat pe care vreau să-l împărtășesc cu voi: „Life meanders like a path through the woods. We have seasons when we flourish and seasons when the leaves fall from us, revealing our bare bones. Given time, they grow again.”

Cartea se numește *Wintering* (de Katherine May), fiind tradusă la noi la editura Orion cu titlul de „Iernile sufletului. Un all-season interior.

Noaptea

Ioana Miron

Mă așezam pe canapeaua din colțul camerei și-l privesc. În albastru simplu. Intens. Sfredelind. M este mai în vârstă decât mine cu aproximativ 12 ani. De fiecare dată privește parcă ar căuta ceva. Deodată, își oprește căutarea și se întoarce, apoi se îndreaptă undeva în afara mea. Are mersul mai apăsător decât în mod normal. Parcă-și transferă pașilor sentimentul siguranței. Tot ceea ce ține de el, transferă în alte sfere. Îmi lipește umărul de perete, sopteste. Începe jocul cu gâtul, sunt atât de maleabilă. Aerul moale, atât de confortabil corpul așezat sub el. Încerc să-i înfășor gâtul și încerc să mă bucur de el. Pot atinge ceva tangențial cu sentimentul lui exagerat de siguranță, mă joc cu părul și capilarele voit pronunțate. Apoi se lasă cu totul. Se simte atât de bine și chiar mă roagă să fac mai mult. Mă strânge la piept când închid ochii. Nu-și poate imagina absența. Absențele sunt ca și amnezia. Se rupe o bucată de timp. Blocajele sufocă și te fac abis.

Daniela Luca

Interviu de lectură: *Pasărea vopsită*

O femeie tânără, frumoasă, dementă. Și zoofilă. Îl scoate din minți pe Joska, un puști care ucide cu satisfacție un animal pe care este gelos. Cum interpretați episodul în evoluția lui Joska?

Într-o matcă de viață și de moarte, marcată de abandon, de violențe suferite sau violențe la care este martor, violențe intra- și intergrupale asupra oricărei ființe vii (verifița, pasărea, copilul, femeia, bătrânul, evreii, caii șamd), de război și de crime asupra semenilor, imperativul uciderii pentru a elimina un rival (din pasiune orbitoare, fie el și un animal-rival) sau pentru a-ți apăra viața își găsește loc inevitabil. Aceste dezlănțuiri instinctuale, în sălbăcie și virulență lor, nu aveau cum să nu fie transpuse în discursul românesc ca portret psihologic al personajului Joska, precum și în punerea în scenă extraordinară, în cadrul filmului *Pasărea vopsită*. Cruzimea, brutalitatea, violența, violul, supliciile, răzbunarea – cu atât mai mult în contextul socio-istoric al Holocaustului – devin amprente grupale, familiale, individuale, oricât ar încerca inocența sau tandrețea sau legăturile de atașament să le tempereze sau să le îmblânzească.

Scena uciderii țapului – tăierea capului, subliniez – este și o scenă a deplasării furiei înnebunitoare, mortifere a lui Joska, pentru a nu ucide femeia ațățătoare, cu patimile ei nestăpânite, pervertite, zooflice. A nu o ucide pe ea, ci a ucide animalul, prin urmare, a se ucide implicit pe el, „capul înnebunit”, prin deplasare – animalul din el care s-a lăsat înstăpânit de pulsunile brute ale femeii.

Care ar fi pentru tine scena/attitudinea/descrierea etc. emblematică a cărții? Dar din film?

Scena marcantă descrisă în roman extraordinar de percutant emoțional și axiologic, pentru mine și uman, și ca lector/scriitor, este întreaga experiență a întâlnirii calului rănit, a cărei intensitate și acuratețe a transpunerii în scenă, în ecranizare, pare că nu se regăsește precum în scriitură. Capacitatea empatică a lui Joska, descrierea în detaliu a suferinței, apropierea de moarte, încercarea de a-l readuce acasă (pe calul rănit sau pe sine însuși, prin identificare empatică, până la confuzie pe alocuri, cu suferința celui lăsat de izbeliște), în sat, la stăpân, spre a-l salva de la moarte, o capcană de altfel, bine conturată de

Jerzy Kosinski, fiindcă exact asta i-a adus sfârșitul crud, violent, spre stupefacția copilului (și a lectorului).

Din film, însă, scena care m-a urmărit o vreme a fost cea de la primele secvențe, în care Joska este îngropat cu totul în pământ, doar capul păstrat la suprafață, complet neputincios și lipsit de apărare, lăsat așa peste noapte, sub atacul crud al corbilor care îi ciurue, întâi pe rând, apoi tot stolul, capul, însângărând-l. E cumva firul roșu narativ: cruzimea stolului/turmei/grupului care ucide ființa vulnerabilă.

Cum poate evolua psihologic și social Joska după aceste experiențe?

Sunt câteva destine posibile: psihologic, poate rămâne mereu într-o oscilație victimă – agresor; sau s-ar putea autodistrage, purtând în el mereu un călău interior, prin autosadism, până la a se deda morții; sau ar putea să transforme experiențele traumatice – ale abandonului cruzimii, violenței, crimelor – în experiențe tămăduitoare, de îngrijire, salvare, de vindecare – de sine, de ceilalți semeni; sau ar putea să evolueze în experiențe sublimatoare, transpunându-le

artistic, creativ/creator în produse culturale.

Ce anume face ca romanul să fie deschis spre universalitate?

Romanul atinge toate valorile umane, pe toate palierele axiologice, etice, morale, spirituale, ne transpune în condiția victimei indiferent de specie, rasă, condiție și context. Ne expune (supune chiar) la o duranță dincolo de limite, chiar dacă readuce punctual în prim-plan un mesaj esențial: *sensul profund al vieții, dincolo de omenesc, de „preaomenesc”*.

Alături de care alte 3 romane l-ai putea pune? Mai ales din ultima vreme.

Chiar dacă nu sunt în aceeași matrice contextuală, tematică și nici în aceeași cheie de interpretare, pe parcursul lecturii romanului *Pasărea vopsită* am asociat cu *Acolo unde cântă racii*, de Delia Owens, dar și cu *Băiatul în pijamale vârgate*, de John Boyne și, poate paradoxal, cu *Parfumul*, de Patrick Suskind – numitorul comun al tuturor fiind cruzimea umană, chiar dacă în registre complet diferite. Și acum, în timp ce scriu, realizez că toate aceste romane au fost și excelent ecranizate, la rândul lor.

Cartea sau filmul?

Îmi este greu să aleg, deoarece amândouă, ca produse artistice, sunt brilante, așa că îmi permit să le aleg pe ambele, deopotrivă, eu fiind o iubitoare și de cuvinte, și de imagini, prin urmare și de literatură, și de arta cinematografică, iar argumentul forte, cred eu, este fidelitatea cu care a fost realizat filmul în raport cu cartea, ceea ce este rarism.

Versiunea integrală în online

Era studentă la facultatea de film

Aida Economu

Ileana e înaltă, fravă și mioapă. Tânără, dar nu în mod ostentativ, cu o moliciune a mișcărilor necalculată și cu părul lung până la mijloc. Ochii îi are verzi, albaștri sau gri, în funcție de persoanele care o descriu. Părinții ei sunt oameni cu facultate, așa că n-a putut fi altfel decât ca ei. O emoționează transparența perdelelor, trandafirii plantați de tatăl ei, și preferă plajele fără muzică, doar cu valuri. Crede că a fost un om normal până în ziua în care s-a îndrăgostit. Iubiți a mai avut, dar îndrăgostită pe nepusă masă ca de astă dată n-a mai fost niciodată.

Îndrăgosteala se întâmplase cu aproape doi ani în urmă când, nevrând să ia o decizie greșită și să-și tundă părul bob (deși își dorea de ceva vreme), s-a hotărât să intre la cinematecă, mai mult ca să cântărească povestea cu tunsoarea decât să vadă filmul care rula. Coaforul recomandat de o altă prietenă tunsă bob era fix lângă cinematecă.

Intră în sală fără să știe ce film va rula și se așază în scaun. La câteva secunde distanță se așază în stânga ei un băiat. O miră și o irită că într-o sală aproape goală cineva s-a apropiat atât de mult de spațiul ei intim. Se gândi să se mute, dar i se pără nepoliticos, așa că își mută doar gândul înapoi la tunsoarea bob. Purta părul lung de mică, nu și-l tunsese niciodată mai sus de nivelul coatelor, i se părea că face parte din identitatea ei și îi era frică să nu i se modifice și interiorul odată cu noua tunsoare. Ar fi vrut

să nu mai fie Ileana Cosânzeana, preraphaelită, pădureancă, zână, sire-nă sau alte gagici pletoase.

De îndată ce filmul începu, tânărul de lângă ea își rezemă pe cotiera din dreapta lui un carnețel în care din când în când scria apăsat câte ceva. Ileana îl privi atentă, apoi se întoarse spre ecran să vadă la ce se uită atât de fascinat. Își aplecă privirea spre mâna lui și îi studie caligrafia, atât cât deslușea în întuneric: un scris mărunț, pornind din niște degete lungi și subțiri. Când nu scria, mâna îi

tremura ușor de la nervozitatea cu care ținea pixul. Îl privi din nou și se gândi că nu are mai mult de 30 de ani. Îi părea fascinant fără să fie neapărat frumos. Avea un maxilar pronunțat și un nas ușor coroiat, ochii mari și gene lungi.

Când se termină filmul, amândoi rămăseră până la finalul genericului, când s-a aprins lumina în sală. Acesta se ridică, îi zâmbi și, ușor adus de umeri, porni printre scaune spre ieșirea cinematografului. Ileana mergea la câțiva pași de el. Ar fi vrut să îi simtă parfumul, dar cinemateca mirosea prea tare a cinematecă să poți simți vreun alt parfum.

Ajunși la ieșire, acesta spuse un „la revedere” răgușit portarului, își aprinse o țigară și porni spre Cișmigiu.

Ileana porni în direcția opusă, spre casă. Când trecu pe lângă coafor, își aminti de tunsoarea despre care uitase complet. Realiză că nu știa nici ce film a văzut, dar că era foarte posibil să se fi îndrăgostit.

AMH 0, 12

Se privește în oglindă. Pântecul său protuberant, se revărsa într-o frumusețe stranie, fertilă, peste marginea lenjeriei. E un pic bombat, cineva ar putea crede dacă ar vedea-o că este în primele luni de sarcină. Arată așa de frumos abdomenul ei, rotund, întins, proaspăt, aproape ireal la cei 39 de ani pe care îi va împlini peste doar câteva zile. Simte o dorință nedisimulată să se atingă, să vadă că totuși carnea asta a ei e încă tare, că nu se văd urmele timpului. Dar nu îi trebuie mai mult de câteva secunde să realizeze ceva straniu, deși sunt 40 de grade afara și corpul ei arde în interior, pielea se simte la palpare precum a unei reptile parașutate direct din Artactica. O răceală ireală, precum un lac înghețat în mijlocul incendiului, coborând până la zona pubisului și a ovarelor. Este rece acolo, așa cum medicina

chineză spune că nu e bine să fie corpul unei femei, denotă lipsă de qi. Nu are șoldurile largi, nici fundul bombat și burta de mic Buddha, nu întrunește niciunul din criteriile populare pentru a concepe. Este oare cu adevărat femeie? A fost învățată într-o cultură de sorginte masculină, profund tradiționalistă, că rolul femeii este acela de a iubi necondiționat, de a dăruia această iubire totală bărbatului său, o jumătate perpetuă într-o lume efemeră, unde totul ar trebui să fie perfect, septice și rodul iubirii, copilul, s-ar zămisli natural, facil, o consecință a bucuriei domestice ce decurge din viața de zi cu zi neumbrită de niciun episod exterior perturbator.

O utopie recitată de bunica sa cea adânc încercată de-a lungul vieții, dar pe care ea o îmbrățișase, fără rezerve, pentru că dorea să fie un personaj de basm

contemporan, pentru că basmele au în general un final fericit. Când a intrat la facultate, o rudă binevoitoare i-a spus să mai lase băieții de o parte, să învețe, să facă bani, să ajungă cineva, că o să alerge băieții după ea și nu invers. Și a învățat cât a putut și a crezut în poveste, fără să realizeze că era din ce în ce mai singură în lupta ei cu orele peste program, ea și biroul, calculatorul și sutele de pagini de citit, weekenduri pierdute pentru viață, câștigate pentru carieră, lupta cu morile de vânt, mici succese profesionale neobservate de nimeni din cei care aveau

Raluca Simion

un cuvânt de spus, burning out, doctori, anxietate, călătorii pentru decompensare, ciclul reluat de la capăt, douăzeci, treizeci, curând patruzeci. Ce e al tău, e pus deoparte zicea bunica ei, laimotivul vieții sale, până la urmă era așa de rău că aștepta un om care să întrunească toate acele criterii pe care și le dorise, elementele sine qua non ale unei povestiri perfecte?

O fața întinsă care nu își arată vârsta, o minte incapabilă să iasă din tiparul unei gândiri adolescentine, iată rețeta dezastrului total în care se găsea acum; 20 de ani în corpul de aproape 40. Cuvintele medicului ginecolog îi răsună în cap ca o bandă stricată de casetofon: AMH-ul este foarte mic, 0, 12, nu mai puteți avea copii pe cale naturală, trebuie să optați pentru fertilizare in vitro.

Continuarea în online

O carte impresionantă: *Jurnalul lui 66.* *Noaptea în care am ars*

Alexandra Cîrcu

Ce ar fi fost dacă, acum 7 ani, în clubul Colectiv lucrurile s-ar fi desfășurat altfel? Ce s-ar fi întâmplat dacă spațiul ar fi beneficiat de măsurile minime de siguranță și de o urmă de bun-simț față de oamenii strânși laolaltă de către simpla pasiune pentru muzică? Nimic. Sau poate totul. Spectatorii ar fi putut să își continue viața liniștiți, iar artiștii ar fi exultat de succesul avut, epuizați, dar animați de posibilitățile viitorului. Însă această variantă este doar un timp alternativ, un deja trecut ce ar fi putut fi posibil, dar care nu a existat, un simplu vis, transpus de Alexandra Furnea la finalul cărții sale publicate recent: *Jurnalul lui 66. Noaptea în care am ars* (Editura Humanitas, București, 2022), mărturie a unei răni ce încă arde.

Da, într-adevăr, și după acești ani, ea arde în continuare: pe supraviețuitorii a căror existență va rămâne veșnic însemnată de acea noapte, pe oamenii care au pierdut definitiv cele mai dragi ființe, pe noi toți, prea conștienți de sistemul în care suntem captivi și hiperlucizi față de schimbările minime produse de o tragedie de asemenea amplitudine.

Alexandra a devenit vocea tuturor, a dat glas celor ce nu au mai apucat nici măcar să-și strige părinții, arși de vii și călcați în picioare, sau care au pierdut lupta în spitalele românești veșnic nepregătite, spații ale „nevindecării”. Descrie cu sinceritate toate ororile trăite, care au avut doar punctul de plecare în acea noapte fatidică.

Adevărata luptă pentru supraviețuire începe cu condițiile

ostile oferite, în saloanele nestere și neconcepute pentru nevoile celor arși, cu neglijența majorității cadrelor medicale și cu răspunsurile-tip oferite, ca o parolă de abrutizare a suferinșilor, pe seama cărora se pune orice eșec al sistemului, ființe ce semnează pentru luarea la cunoștință înainte de fiecare intervenție a morții ca posibil efect advers.

Evenimentul ne reamintește violent faptul că existența umană se reduce doar la un trup fragil, la carne și sânge: „Lângă mine, o fată cu părul lung se clatină pe picioare. Pielea de pe mâini îi atârână pe lângă trup ca niște aripi care au renunțat la zbor” (p. 24). Inserate în carte, cele două fotografii din 2016 ale autoarei, în care se pot observa cicatricile de pe spate, sunt deosebit de tulburătoare. Și pentru că ele „au luat

forma bizară a unor aripi de foc” (p. 130), iar aripile frânte devin simbolul unei generații care nu va mai avea șansa zborului, al unei generații strivite de un timp meschin, suficient de departe de istoria trecută pentru a părea liberă, dar nu îndeajuns pentru a nu fi distrusă de consecințele încă atât de prezente.

Cu sânge a scris Alexandra în ultimii ani adevărul, scrisul devenind o formă de exprimare a traumei, un mod de a da sens suferinței în forma sa cea mai pură. Dorința principală rămâne vindecarea. Dacă nu a trupurilor și a vieților deja mutilate, măcar a unei societăți suferinde.

Alexandra Furnea, *Jurnalul lui 66. Noaptea în care am ars*, București, Humanitas, 2022.

Prin această carte am făcut cunoștință cu mine

Eleonora Manea

„Apă dulce” e traducerea lui Cristian Fulaș a romanului de debut „Fresh Water” de Akwaeke Emezi. Romanul autoarei nigeriene a fost publicat în februarie 2018, dar a ajuns la noi, în traducere, abia în mai 2019.

Ei bine, „Apă dulce” e un dar. O carte ca un pahar cu apă – așa aș defini-o acum. Un text care curge prin tine, întocmai ca un lichid; un text făcut să-ți intre pe sub piele. Povestea Adei și, mai ales, perspectiva profund subiectivă din care e relatată, nu are cum să nu impresioneze un cititor care, dacă la începutul lecturii încă nu e conștient de portalul în care pășește, cu siguranță e nevoit să

devină, odată cu primul capitol. Ada e o ființă neobișnuită, e fiică a Alei, divinitatea supremă, și de aceea, ea nu poate trăi singură. Spiritele din interiorul Adei – numite *ogbanje* – sunt mai mult decât niște voci, mai mult decât niște personalități secundare. *Noi* și *Ashughara* trăiesc în și prin Ada, ducând o luptă între a rămâne, supuse, într-un corp uman și a pleca de partea cealaltă, unde îi cheamă *frațiisurorile*, luând-o pe Ada cu ele. Spiritele se manifestă astfel încât ea e diagnosticată cu diverse boli mintale (tulburare bipolară, schizofrenie) încă din copilărie, iar setea lor de sânge se traduce, în lumea extrioară, prin

tentative de suicid. Relația Adei cu Soren e una abuzivă, distructivă, un cerc vicios din care Ada nu reușește decât târziu să se elibereze, ajungând în cele din urmă la vindecare prin relația cu Leshi. Contrastul dintre cei doi și modulurile în care fiecare îi influențează viața Adei demonstrează evoluția ei.

Sunt nenumărate temele pe care le explorează Akwaeke Emezi în această carte surprinzător de densă, în comparație cu numărul de pagini: de la bolile mintale și felul în care sunt percepute ele în familie și societate, până la prietenie, iubire, dorință, renunțare și regăsire. Când ești

în carte, ești în interiorul Adei, și invers. Emezi se transformă, în toate aceste ipostaze, în protagonistă, spirite, medium și creator, și așa reușește să trăiască în cuvinte. Așa cum a spus, cartea curge, deoarece cuvintele curg, iar sentimentul pe care-l ai citind e minunat.

Versiunea integrală în online

David Hall – unul dintre pionierii artei video din Regatul Unit

Anda Duman

David Hall (1937-2014) este considerat unul dintre pionierii artei video din Regatul Unit, care începuse să se dezvolte din ce în ce mai mult în anii 70, în umbra artelor consacrate, precum pictura sau sculptura, față de care arta video se afla într-o poziție defensivă, de supraviețuire (Meigh-Andrews, 2014, p. 8). Caracterul militant al corpusului de lucrări neconvenționale construit de David Hall este dublat de textele critice scrise de acesta, insistând asupra recunoașterii și acceptării acestei arte emergente, aflată în raport autonom față de formatul impus de televiziune (Meigh-Andrews, 2014, p. 8). Având dintotdeauna un statut inferior, imaginea în mișcare a trebuit să parcurgă un drum dificil chiar și când ne gândim la studiile de film, până să fie plasată într-un context academic. Cu atât mai dificil este acest traseu pentru imagini care erau deseori incoerente, fragmentate, foarte personale și conceptuale. Artistul nu doar că transformă arta video într-un potențial obiect de studiu, dar schimbă și dinamica prin care ea se plasa față de celelalte medii artistice prin intervențiile agresive ale acestei zone de nișă în industria de divertisment reprezentată de televiziune. Lucrările acestuia se infiltrează într-o lume pe care vrea să o demaște, operând din interior.

În 1971, David Hall a început să intervină direct în această lume mass-media, mai exact în televiziune, care genera un flux neoprit de informație, modelând realitatea. Acesta a creat seria *Seven Tv Pieces* pentru primul canal de televiziune independent din Scoția, STV, care conținea inițial 10 filme scurte în format de 16mm adaptat pentru transmisia TV. Acestea anunțau deja stilul care devenea definitoriu pentru viitoarele sale lucrări, televizate sau nu: un stil agresiv, autoreferențial, deconstructivist și ironic. Fiecare video se concentrează pe o

anumită imagine vizuală, folosind ca mijloc de expresie fie un singur cadru, fie time lapse. Într-una dintre lucrări este urmărit procesul de ardere al unui televizor pentru câteva minute, iar după ce din obiectul în flăcări mai rămâne doar carcasa, imaginea se întoarce către un traseu mai puțin violent, ba chiar liniar în aparență. Totuși, acesta este întrerupt periodic de ecranul gol și de o voce masculină care anunță cuvântul „Interruption“, distrugând pseudo narațiunea filmului.

David Hall a respins acuzațiile timpului care considerau arta sa și a multor alți artiști video ca fiind vinovată de formalism, din cauza contrentrării excesive pe tehnicile vizuale. Dimpotrivă, lucrările lui Hall aveau un scop concret, care depășea caracterul pur formal, estetic al lucrării. Ele aveau o componentă radicală și politică care se manifesta prin jocul interactiv propus de artist între instalații și spectatorul care devenea, de fapt, un colaborator. David Hall admitea faptul

că așteptările publicului asupra instalațiilor video fuseseră setate de imaginile difuzate la televizor, însă provoacă spectatorul să chestioneze modul dominant de reprezentare scoțând la iveală însuși limbajul aceluia mediu (Meigh-Andrews, 2014, p. 90). Artă lui Hall încerca să trezească cel mai pasiv dintre spectatori: consumatorul de televiziune.

Chris Meigh-Andrews,
A History of Video Art, New York, Bloomsbury, 2014.

Biblioteci de amprente

de Andrei Velea

nevoia ta de control se conecta la fiecare computer
și citea din el mesaje toate
infiltrată în serviciile secrete, în rețelele sociale
și în toate teoriile conspirației
nevoia ta de control manipula guvernele
și asociațiile non-guvernamentale,
scana iris după iris și implanta cipuri în palme,
citea în original biblioteci întregi de amprente
între vis și realitate
nevoia ta de control ștampila neobosită pașapoarte
din toate galaxiile număra seară de seară stelele
să nu care cumva să lipsească vreuna, să nu care cumva
nevoia ta de control se întindea între o margine
și alta a universului

Citim pentru noi și pentru cei din jurul nostru

Ștefan FIRICĂ

Cred că e un mit romantic acela că citim mânați doar de un demon interior, conform propriilor noastre plăceri, necesități, aspirații etc. Dacă ar fi așa, fiecare dintre noi ar rămâne captiv într-un orizont tare îngust și idiosincronic, fără prea mari speranțe să se intersecteze cu orizonturi radical diferite. Lectura e din fericire o practică intersubiectivă, pe toate palierele ei, ca orice practică din lumea asta. Citim pentru noi și pentru

cei din jurul nostru, ca să ne simțim bine și ca să fim apreciați, în egală măsură.

Contrar părerii comune, cred că filologul citește o cantitate apreciabilă de cărți de rușine că nu le-a citit mai devreme. Motorul culpabilității față de o bibliotecă mereu prea mare pentru puterile noastre de a citi și memora începe să funcționeze încă din studenție și nu se oprește nici la bătrânețe. Profesorul îl compară pe Rebreanu cu un polonez, în

baza teoriei unui francez, e timpul să-i căutăm în bibliotecă pe amândoi, vânând apoi momentul când dezbaterea se va întoarce la ei, poate la cursul următor. Un amic menționează un clasic într-o conversație, îl consultăm rapid, cu îndoită curiozitate. Un cronicar a comentat cutare volum de poezie, îl comandăm de la *elefant*, să nu fim prinși în ofsaide.

Pierre Bayard a arătat cât de des suntem puși în situația să vorbim despre cărți pe care nu le-am

foto: Mario Ianculescu

citit, sau nu le-am citit suficient, sau nu le-am citit suficient de atent. Ne întâlnim cu propria ignoranță în fiecare zi. Ca bun psihanalist, Bayard ne recomandă să o acceptăm fără rușine și să o folosim în favoarea noastră.

În căutarea lui Maiorescu

Alina Karina Nițu

Sunt o cititoare pasionată și pasională. Iubesc și cărțile și mirosul lor, trăiesc în ele, cu ele și dacă le părăsesc, o fac pentru scurt timp, jinduind la clipa întoarcerii. Practic un soi de activism cultural, un misionarism literar, acolo unde îmi fac veacul, printre elevii. În general, îmi iese splendid și găsesc fascinant ceea ce creez în mintea copiilor, discutând despre literatură și despre puterea cuvântului. Am privilegiul să fac ceea ce-mi place. Și nu-mi iese întotdeauna la fel de bine, pentru că doar acolo se întâmplă minunea. Și strădania mea de a-i apropia pe copii de literatură, fie ea clasică ori contemporană, rămâne doar în acel spațiu și reverberează doar în mintea și în sufletul lor. De cele mai multe ori se stinge, pentru că, de cele mai multe ori, rămân singură în luptă. E lucru deja știut. Lectura nu mai e un fel de a-ți petrece timpul liber, cu atât mai puțin pasiune mistuitoare, deși programa școlară cuprinde unități de studiu dedicate acestei teme. Lectura trebuie cultivată și practică, iar oamenii, mici și mari, nu mai citesc, pentru că fie nu mai au timp, fie nu le place, fie n-au făcut-o niciodată..., e o discuție lungă și am încetat de mult să mai iau în tragic situația. Eu însămi, în ultima vreme îmi

părăsesc destul de des cărțile, le încep, le las deschise, ridic turnuri de cărți peste tot, le văd în treacăt cum mă așteaptă cuminiți să mă întorc la ele. Și cum găsesc din ce în ce mai greu și mai rar răgazul acela binecuvântat, nu-mi rămâne decât să cântărilor sentiment al culpabilității. Și mi-e limpede că dacă n-am timp pentru citit ce-mi place, am cu atât mai puțin timp

de pierdut cu prostii. Caut esențe, caut substanță și dau doar peste forme fără fond. Pretutindeni în spațiul presei literare. Așa că, am ajuns să nu mai străbat un număr al unei publicații de la un capăt la altul, ci să caut doar autori. Și de literatură și de critică ori cronică literară. Chiar și așa, se întâmplă să fiu dezamăgită uneori, pentru că nici ei nu sunt consecvenți cu

sine, pentru că migrează ideatic – nu voi spune, ideologic – și par, mai mereu, fie încălecați, fie creați de politicile editoriale. Mă entuziasmez când descopăr opinii asemănătoare cu ale mele, îmi place și când descopăr păreri divergente, exprimate pertinent și mă irită când citesc platitudini, stângăcii pretins critice, slugarnice, slinoase, gratuit malițioase. Le găsesc, din păcate, cu asupra de măsură. Alerg de la o platformă la alta, de la un autor la altul. Buimacă și istovită, jinduiesc după un loc în care să zăbovesc și să mă scutur de colcăiala de idei. Nu-mi plac articolele lungi, diluate și cabotine. Și nici faptul că, mai mult decât în orice altă perioadă, în paginile publicațiilor literare, mă rog, culturale, s-a strecurat perfid, impostura drapată în roba instanței critice. Validată de însăși respectiva publicație. Și dacă e să vorbim despre deontologie, despre principii ori respectul față de propria ținută ideologică, un critic literar trebuie să fie o instituție în sine. Asemenea, și o publicație cu pretenții literare, mă rog, culturale?! Să te faci să aștepți cu febrilitate un nou articol, viitorul număr, să te provoace, să te prindă.

Continuarea în online

Metronomul vârstelor și vremurilor dispărute

Radu Aldulescu

În 1972, bifam penultimul an de liceu, în București. Am fost contemporan și congener cu liceenii din filmul *Metronom* al regizorului Alexandru Belc, laureat al Premiului pentru cel mai bun regizor al secțiunii *Un Certain Regard*, la Cannes. Aș fi, la o adică, îndreptățit să emit păreri asupra acelor vremuri pe care le-am transpus, de altfel, în niște romane. Transpunerea ficțională în filme sau romane deschide perspective inedite asupra unor vremuri, dispărute, altminteri, pe veci. Unde au dispărut? Mi-ar plăcea să cred că într-o gaură neagră a universului, la care vom avea acces, probabil, într-o altă viață.

Filmul începe cu un recurs la istorie, binevenit și foarte sugestiv: genericul curge pe basorelieful înfățișând armate și soldați din diverse epoci, de pe soclul Monumentului Eroilor Neamului, dedicat victoriei asupra fascismului, de la 23 August 1944. E bine de amintit că, la 23 August 1944, zi ce a funcționat ca sărbătoare națională, până la Revoluția din Decembrie '89, România a trecut sub ocupație bolșevică, cu voie de la puterile occidentale. A fost o trădare tacită, atât de discretă, încât un segment important al populației a sperat ani de zile că vor veni americanii să ne scape de

ruși și de comunism. Concomitent, războiul a continuat, condus de partizanii din munți, anihilați, într-un târziu, de trupele Securității, acea așa-zisă armată invizibilă care ar avea, pasămite, eroii ei. Acestor eroi li s-a ridicat, de curând, un monument în Cimitirul Eroilor din Pitești, nu departe

de pușcăria unde s-a experimentat exterminarea prin reeducare a dușmanilor regimului comunist, extinsă în zeci de alte lagăre de exterminare –pușcării comuniste din toată țara. Din acest genocid, întins pe toată perioada regimului comunist, s-au ivit eroi ai neamului, veritabili sau falși,

revendicându-se de la respectivul monument, prezent pe afișul filmului *Metronom*.

În mod subtil-ironic, tonul intrigii este dat de rude de sânge ale acestor eroi: securiști buni familiști, cu har de pedagogi, precum acel colonel-anchetator de liceeni, genial intruchipat de Vlad Ivanov; părinți înfricoșați, deschiși compromisurilor cu regimul care să le garanteze supraviețuirea, liceenii defulându-se prin petreceri, muzică și sex, adesea racolați ca informatori ai Securității, formați ca turnători de pe băncile școlii, sau, dimpotrivă, având porniri dizidente. Peste această pletoră păstoasă, natura pare să-și ceară drepturile printr-o poveste de dragoste atinsă de puritate adolescentină și, deopotrivă, de stigma vremurilor: Sorin își toarnă la Securitate colegii și prietenii care au compus o scrisoare către Europa liberă, scrisoare neverosimilă, concepută parcă de un analist politic al acestor vremuri. În acest centru de greutate al narațiunii, liceenii au o maturitate a altei vârste, agrementată, vai de capul nostru, cu bancuri cu Ceaușescu. În contrapartidă, Ana, prietena lui Sorin, refuză să-și toarne colegii și refuză, totodată, să semneze un angajament de informatoare a Securității.

Poate Elena din Troia semăna cu mine

Cristi Nedelcu

Ați văzut fără îndoială pe facebook postări de geniu, „Asemănări incredibile între personalități istorice și actori...”. Într-una dintre sesiunile mele de facebook am dat peste o astfel de postare din care am aflat că Nicolae Grigorescu seamănă cu Orlando Bloom, Hugh Gandt cu Oscar Wilde și Eminem cu Împăratul roman Severus.

Este aproape un loc comun ideea că există un număr limitat de

combinații antropometrice pe care figura umană le poate avea. Probabil dacă am avea o bază de date imensă cu figurile tuturor oamenilor care au trăit pe pământ de la începutul istoriei și până acum, am avea surpriza să vedem că există doar câteva mii de figuri care se repetă la nesfârșit. Poate că ieri tocmai am trecut pe stradă pe lângă Elena din Troia sau pe lângă Ulise.

Și nu stiu prea bine cum și de ce, pentru că nu știm cum

funcționează lucrurile astea, m-am întrebat dacă nu doar figurile ci și destinele sunt repetabile. Era seară când mi-a încolțit gândul că probabil există un număr limitat de destine pe care cineva le distribuie aleator sau după un algoritm suficient de complicat încât să ni se pară aleator. Și, pe măsură ce seara devenea noapte, ideea creștea sub imperiul întrebării cum ar fi întâlnirea dintre două astfel de destine despărțite de câteva decenii bune.

Am adormit, dar ideea continua să se învârtă în cap, încât dimineața firul narativ al romanului aproape se născuse.

Dictatorul olog

Adrian Mihalache

Am văzut în ultimii ani numeroase montări ale piesei lui Shakespeare, *Richard al III-lea*. Nu este de mirare, având în vedere că figura dictatorului nemilos și dezaxat a devenit obsedantă, mai ales de când președintele Rusiei și-a luat, cum se spune, „lumea în cap”.

Am pentru regizorul Bocșárdi László motive de prețuire aparte. Dincolo de talent și de originalitate, este un spirit bine format conceptual, care urmează strict regulile logicii clasice. Nimic din ceea ce a făcut până acum nu țină de capriciul artistic gratuit. De data aceasta, m-a derutat.

Regizorul a renunțat la cocoșa falsă și la brațul anchilozat, punându-l pe Richard într-un scaun cu roțile, din care se extrage rareori, cu greu, fie pentru a o supune pe lady Anne, fie pentru a se târî pe câmpul de luptă, sperând în zadar să-i vină în cale un cal. Acest lucru trimite la figura deputatului Georges Couthon din Convenția Națională, pe vremea Revoluției Franceze. Și acesta se deplasa în cărucior, și el era de o cruzime proverbială. A sfârșit ghilotinat la căderea grupului lui Robespierre, din care făcea parte. Paralizia a

făcut ca execuția să dureze mult, călăul întâmpinând greutăți pentru a-l poziționa pe paralizat sub ghilotină. Ideea de a face din Richard un fel de Couthon este bună, deși impune actorului o sarcină grea, aceea de a se exprima aproape exclusiv verbal. Sorin Leoveanu reușește foarte bine performanța de a juca un Richard imobilizat. Vocea puternică, bine modulată, este a unui om care știe să se facă ascultat la propriu, ca și la figurat. La aceasta se adaugă ticuri sugerate, presupun, de regizor, menite să facă personajul antipatic. El plescăie din buze înainte de a cuvânta, mănâncă urât, clefăind, căpșunile cu smântână. (Păcat că a fost eliminată trimiterea intempestivă,

cu acest prilej, a unui curtezan în exil, unde să cultive fructele respective.) Buzele vopsite în alb sporesc aspectul malefic al personajului. Actorul vorbește răspicat și rar, sugerând autoritatea naturală. Regizorul afirmă, în caietul program, că Richard îi domină pe cei din jur prin „siguranță de sine, irezistibilă masculinitate, energie și perspicacitate”. De fapt, succesul lui Richard vine din inteligența lui deosebită: el judecă rapid și își prezintă soluțiile în mod precipitat, zăpăcindu-i pe cei din jur, astfel încât tot ce propune apare ca inevitabil și categoric favorabil. Or, actorul vorbește cu pauze, uneori chiar tacticos, dacă ar mai și silabisii, ar fi leit prim-ministrul Ciucă.

De aceea, nu cred că liniile de forță ale rolului au fost corect intuite, ceea ce nu diminuează nimic din carisma lui Sorin Leoveanu.

Decorul lui Bartha József este minimalist până la inexistență. Două panouri albe sunt poziționate oblic de o parte și de alta a scenei, iar pe un al treilea, aflat în fundal, se proiectează imaginile înregistrate în fișierul video. Împreună cu podeaua tot albă, panourile creează un spațiu închis, puternic luminat, sugerând anchete și suplicii. Aceeași ambianță de măcelărie a fost realizată de Silviu Purcărete în memorabilul său spectacol de la Teatrul Mic. Imaginile video, realizate de Rancz András sunt lipsite de fantezie, aproape puerile: norișori și dantele, dar mai ales fragmente din textul piesei în engleză, rotite și derulate *ad nauseam*.

Parazit

Când a plecat, iar eu m-am întors din automatism la televizor, am început să mă gândesc dacă nu cumva ajunsesem să accept într-o câțva statutul ciudat de persoană în plus. Mi se întâmpla din nou. După familia din care fusesem exclus, trăiam și acum o viață de parazit, i-o căpușam pe-a lui Cezar, iar el nu-și dădea seama de asta. El locuia în casa mea, dar eu trăiam în viața lui. Îi eram partener de antrenament și asistent la box, jucam rolul de prieten timid în societate. Dar viața nu se lăsa înșelată așa cum se lăsa el. Viața știe cine e autentic și cine imită. De-aceia el avea succes, eu nu.

Eu avusesem doar suficient succes doar să bt un orfan și să omor un om.

Ca să rezist tentației de a o suna pe Mirela, am stins televizorul și am trecut dincolo, la căutatul de blasfemii pe internet. În ultimele zile îmi transformasem camera în atelier de artă plastică. Să-mi reantrenez mâna, începusem lucru la câteva cruci. Pe una dintre ele am decis să o împopotez cu o cravată făcută dintr-o funie groasă, cu nod de ștreang. Când a fost gata, nu-mi părea nimic original la acel melanj de lemn și sfoară. Dar poate că nici nu căutam originalitatea. Dimpotrivă. Poate că, de fapt, nici măcar

Alexandru Lamba

nu era vorba despre artă, poate că voiam doar să-mi confirm că sunt și eu într-un fel, că sunt și alții la fel ca mine. Am adormit cu acest gând. Și cu cel că poate, totuși, n-am să mai prind încă un nenorocit de răsărit. (*Sapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte*)

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

Este editată de LITERA

© Ficțiunea OPTm

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDBU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985

9 772821 798503